

Aan de leden van de vaste commissie voor OCW van de Tweede Kamer

betreft: Oorzaken afnemende leesvaardigheid in het funderend onderwijs

23 september 2020

Geachte,

Dank voor het feit dat een lid van onze kerngroep, dr. Ewald Vervaet, aan het rondetafelgesprek over de oorzaken van de afnemende leesvaardigheid in het funderend onderwijs kan deelnemen.

Graag brengen we onze ervaringen en standpunten puntsgewijs onder uw aandacht.

1. Leesvaardigheid ontwikkelt zich van binnenuit en in fasen

Fundamenteel voor het begrijpen van de afnemende leesvaardigheid en het afnemende leesplezier in het basisonderwijs is het begrijpen van de ontwikkeling in het (leren) lezen en van de leesvaardigheid.

- De jonge peuter (gemiddeld 3;0-3;9¹) herkent enkele woorden, waaronder doorgaans zijn eigen naam. Zo herkent Huub zijn naam aan de 'rekstokletter' (H). Dit is het *etiketlezen*.
- De oudere peuter (gemiddeld 3;9-4;6) meent verhalen die vaker aan hem zijn voorgelezen, te kunnen lezen. Zo verbetert een kind zijn ouder die vier keer de zin 'Hij kwam onmiddellijk' als 'hij kwam onmiddellijk' las, wanneer de ouder de vijfde keer 'hij kwam meteen' leest. Omgekeerd tikt de oudere peuter het briefje 'adfdkbj adkadj fvoppzuow kaknb' aan opa en oma en meent hij dat er 'lieve opa en oma, ik kom zaterdag bij jullie logeren' staat. Dit is het *fantasielezen*.
- De kleuter (gemiddeld 4;6-6;6) schrijft al enkele woorden, zij het met enkele spiegelingen en/of verwisselingen, en herkent losse letters zonder hun klanken tot woorden te kunnen verbinden. Zo schrijft Sonja SOIJA, MAMA, PAPA en FRIJS (broer) en leest ze MOP aanvankelijk als 'M, o, p' – het *louter hakkend lezen*. Tegen het eind van de kleuterfase leest ze MOP als 'M, o, p; pot': bij de klanken /m/, /o/ en /p/ raadt ze het woord 'pot' – het *hakkend-en-gissend lezen*.
- Het jonge schoolkind (gemiddeld 6;6-8;6) schrijft meer woorden dan de kleuter, spiegelt en verwisselt niet meer én verbindt losse klanken tot woorden. Zo leest Sonja MOP aanvankelijk als 'M, o, p; mop' – het *hakkend-en-plakkend lezen*. Na enkele maanden leest ze MOP meteen als 'Mop' – het *onmiddellijk lezen*.

Opmerkingen

a. Leeftijdgrenzen als 4;6 en 6;6 dienen zeer ruim verstaan te worden: er zijn kinderen die al vóór 4;6 leesrijp zijn en Vervaet kent een normaal begaafde jongen van 15;0, die met 13;0 nog maar net losse woorden kon hakken-en-plakken maar nog geen zinnen van vier of meer woorden begrijpend kon lezen. Het gaat niet om de leeftijdsgrenzen maar om de volgorde van de verschillende leeswijzen: ... → louter hakken → hakken-en-gissen → hakken-en-plakken → onmiddellijk → studerend lezen; lezen van 'hand' als /hant/, 'boten' als /bootun/, 'ik praatte' als /ik praatu/ én begrijpen waarom er 'hand', 'boten', 'praatte' enzovoort staat →

b. Hét verschil tussen een kind dat als kleuter leest en een kind dat als jong schoolkind leest, is dat het eerste kind op het leesdomein over *eenzijdige verbanden* beschikt en het tweede kind over *tweezijdige verbanden*. Daardoor is het tweede kind in staat om met de klank /o/ mentaal terug te keren naar /m/ om er /mo/ van te maken en met de klank /p/ naar /mo/ om er /mop/ van te maken. En daarom is het eerste kind niet tot dat mentale terugkeren in staat en leest het louter hakkend of hakkend-en-gissend.

c. De kleuter is pas rijp voor de letter-klank-koppeling, wanneer hij niet meer gehinderd wordt door beelden uit de concrete werkelijkheid, maar kan abstraheren. Het moge duidelijk zijn dat een kind moet kunnen abstraheren om de klanken van onze gesproken taal om te kunnen zetten in woorden én om zich de abstracte symbolen, die de klanken van onze gesproken taal weergeven, eigen te kunnen maken.

¹ De notaties '3;0' en '3;9' staan voor '3 jaar en 0 maanden' respectievelijk '3 jaar en 9 maanden'.

2. Er zijn twee haaks op elkaar staande zienswijzen op lezen en leesonderwijs

De problemen in het leesonderwijs zijn alleen te begrijpen als men weet dat er twee haaks op elkaar staande zienswijzen op lezen en leesonderwijs zijn.

A. De WSK stelt dat goed leesonderwijs is gebaseerd op onderzoeksresultaten en op de volgende drie pijlers rust:

1. Lezen ondergaat een *psychologische ontwikkeling* van fase naar fase, zoals beschreven in punt 1.
2. Alleen *proeven* zijn goede toetsen; Sonja MOP laten lezen is een onderdeel van de leesproef.
3. Een leesrijp kind – dat wil dus zeggen een jong schoolkind van punt 1 – kan via schoolse instructie leren lezen, maar maakt zich bij voorkeur via *constructie* (en dus via zelfontdekking) het lezen eigen; zie punt 1, opmerking b: alleen het jonge schoolkind, dat over een tweezijdige psychologische structuur beschikt, kan leren lezen, eerst hakkend-en-plakkend en later onmiddellijk.

B. De meerderheid van onderwijskundigen, baseert zich op trainingsonderzoek en op psychometrische tests (Cito) en ideologie:

1. Lezen ondergaat *geen psychologische ontwikkeling* van fase naar fase, maar is door ieder kind te leren mits er voldoende geoefend wordt.
2. *Tests* (toetsen met afwijkingen van gemiddeldes als uitslagen) zijn goede toetsen.
3. (*Directe*) *instructie* is dé manier om een kind tot lezen te laten komen: er zouden werkbare methodes zijn of nog moeten komen om een kind, ook het kind dat volgens de WSK nog niet over tweezijdige verbanden beschikt, toch tot onmiddellijk lezen te brengen. Hakken-en-plakken wordt daarbij doorgaans als een nadelig verschijnsel in plaats van een noodzakelijke tussenstap gezien.

3. Er zijn twee haaks op elkaar staande zienswijzen op voorbereidend leesonderwijs aan de kleuter

In samenhang met punt 2 zijn er ook twee zienswijzen op voorbereidend leesonderwijs aan kinderen die op het leesdomein kleuter zijn omdat ze louter hakken en/of hakken-en-gissen.

De WSK bepleit, in samenhang met zienswijze A, voorwaardenscheppend leesonderwijs aan de kleuter. De kleuter speelt met klanken en met vormen en krijgt geen lettertraining en al helemaal geen leesles.

- De kleuter is niet leesrijp en kan dus ook niet echt iets met losse letters; zelfs als hij 'M', 'O' en 'P' kent maakt hij er desnoods het woord 'Pot' mee...
- Een letter is een *figuurtje* dat voor een *klank* staat – vandaar vorm- en klankspelen.
- Als een kind eenmaal leesrijp is, maakt het zich in hoog tempo alle letters eigen. Er is dus sprake van tijdwinst en daarnaast ontwikkelt een kind, dat niet wordt geforceerd, geen afkeer tegen het lezen

Onderwijskundigen die zich baseren op zienswijze B, bepleiten onderwijs in letters en een vorm van leesles: letters flitsen, letters 'schrijven', lettermuren, lettergordijnen, alfabet opzeggen en zo meer.

Zij ontkennen of negeren de psychologische ontwikkeling van het lezen en zetten in eerste instantie vol in op (directe) instructie. Zij merken wel op dat deze vorm van instructie niet voor alle kinderen voldoende werkt. (De WSK maakt hierbij de aantekening, dat deze kinderen waarschijnlijk nog niet leesrijp zijn.) In tweede instantie relativiseren ze (directe) instructie. Dat is in die zin terecht dat directe instructie bij een niet-rijp kind niet werkt. De marktleider onder de leesmethodes heeft dan ook een eigen leestraject voor niet-leesrijpe kinderen ontworpen. Die methode noemt die kinderen 'sterren'; jaarlijks zijn er aan het eind van groep 4 honderden 'sterren' die ook dan nog niet kunnen lezen...

Gebleken is wel dat kinderen die training krijgen, die niet gebaseerd is op voldoende rijpheid in de ontwikkeling, niet in staat zijn zich die leerstof eigen te maken. Zij zijn de stof na enkele weken (bijvoorbeeld de zomervakantie) weer vergeten – 'gisteren zweten, vandaag weten, morgen vergeten'.

4. Negatieve invloeden van zingend/zoemend lezen, tempo/racelezen en dergelijke

Vanuit zienswijze B zijn allerlei didactieken voortgekomen, die de leesvaardigheid nadelig beïnvloeden en slechts tot 'leesachtig gedrag' leiden. We stippen twee heel bekende aan.

Als Sonja MOP louter hakt, dus als 'M, o, p' leest, zou ze MOP moeten lezen als 'Mmmooop': de klanken worden gerekend en niet onderbroken. Dit is zingend of zoemend lezen. De gedachte erachter is dat 'Mmmmmooop' meer op het uiteindelijke woord, 'Mop', lijkt dan 'M, o, p' en dat daardoor het lezen van MOP als 'Mop' zou worden bevorderd. Echter, als Sonja 'Mmmooop' heeft gezegd, weet ze nog steeds niet dat er

het woord 'Mop' staat – dat weet ze pas als ze als jong schoolkind kan hakken-en-plakken. Doordat voor de toehoorder 'Mmmooop' dichterbij 'Mop' ligt dan 'M, o, p' wordt het kind te hoog ingeschat en wordt het voor leesopdrachten geplaatst die

- a. te hoog voor hem liggen,
- b. hem niet leesrijp maken en
- c. hem geen leesplezier geven.

Als Sonja MOP eenmaal hakt-en-plakt, dus als 'M, o, p; mop' leest, zou ze sneller moeten lezen. Dit is tempo- of racelezen. De gedachte erachter is dat het hakken-en-plakken een ongewenst verschijnsel zou zijn, dat door tempo te maken zo gauw mogelijk zou verdwijnen. Het enige effect is echter dat kinderen onvoldoende de tijd nemen om te kijken wat er staat en zichzelf te controleren en dus gaan raden.

5. Het beleid van de afgelopen 20-30 jaar steunde op een onhoudbare zienswijze op lezen en leesonderwijs

Zienswijze A van de punten 2 en 3 is houdbaar – onderzoek toont dat aan en de dagelijkse ervaring van leerkrachten bevestigt en onderstreept dat.

Zienswijze B van de punten 2 en 3 is niet houdbaar – onderzoek toont dat aan en de dagelijkse ervaring van leerkrachten bevestigt en onderstreept dat.

Onderzoek dat de houdbaarheid van zienswijze B zou moeten aantonen, is binnen het kader van de ontkenning van de psychologische ontwikkeling van het lezen uitgevoerd zodat het zijn eigen ontkenning reproduceert. De WSK kent slechts hertoetsonderzoek waarin trainingseffecten zijn gedaald maar nooit op een statistisch significant niveau zodat onderzoekers ten onrechte concluderen dat de training beklijft.

Al met al steunde het regeringsbeleid van de afgelopen 20-30 jaar ten aanzien van het leesonderwijs in het funderend onderwijs op zienswijze B en dus op een onhoudbare zienswijze op lezen en leesonderwijs, zoals ook het zogenaamde zingende of zoemende lezen en het tempo- of racelezen (punt 4)

6. De Inspectie van het Onderwijs dient de brochure van 2006 terug te nemen

Ook de Inspectie van het Onderwijs heeft eraan bijgedragen door de onhoudbare zienswijze B te bevorderen. Ze heeft in september 2006 de brochure *Iedereen kan leren lezen*² aan alle basisscholen gestuurd. Ze bevat de oproep om in de groepen 1 en 2 al aandacht te besteden aan klankanalyse (wat in orde is) en letterkennis (wat niet in orde is): 'Als aan deze vaardigheden in de kleutergroepen veel aandacht wordt besteed, kan dat gunstig zijn voor de leesstart van kinderen'.

Volgens de WSK dient de Inspectie van het Onderwijs de brochure *Iedereen kan leren lezen* van 2006 uitdrukkelijk en onomwonden terug te nemen:

- De onderwijsinspectie dient na te gaan of de onderwijswetten worden nageleefd en dient geen stelling te nemen in wat goed of slecht onderwijs zou zijn.
- De onhoudbaarheid van de brochure is al in 2007 door Vervaeet aangetoond in zijn boek *Naar school*. De toenmalige Inspecteur-generaal van het Onderwijs, mevrouw mr. drs. C. Kervezee, was bij de presentatie van *Naar school* en de toenmalige Hoofdinspecteur primair onderwijs, de heer L. Henkens, heeft enkele maanden later een exemplaar van Vervaeet ontvangen. Echter, zijn kritiek is door de onderwijsinspectie niet weerlegd en de brochure is nooit uitdrukkelijk teruggenomen – de WSK vindt dit vreemd en zijn leden hebben de nadelige effecten van de aanbevelingen voor de groepen 1 en 2 aan den lijve ervaren.

7. Zeven suggesties van de Commissie OCW

De Commissie OCW doet zeven suggesties aan de genodigden. We lopen ze alle zeven langs.

- Wat zijn voorwaarden voor leesonderwijs aan jonge kinderen? Voorwaardenscheppend leesonderwijs aan de kleuter dient uit spelen met klanken en vormen te bestaan: de kleuter is niet leesrijp en een letter is een *figuurtje* dat voor een *klank* staat. Zie verder punt 3.
- Zijn de grote investeringen in VVE (miljarden) zinvol geweest, gezien de vermeende achteruitgang in leesvaardigheid? Naar onze stellige indruk zijn die investeringen niet zinvol geweest – de feitelijke (en allerminst vermeende) achteruitgang in leesvaardigheid en leesplezier bewijst dat. De reden is dat een kind van binnenuit leesrijp wordt en niet met externe middelen tot lezen gebracht kan worden. Zie verder punt 1.³

² www.yumpu.com/nl/document/read/40453927/iedereen-kan-leren-lezen-onderwijsinspectie (van internet geplukt op 15 september 2020).

³ In het volgende onderzoek https://theconversation.com/preschool-and-childcare-have-little-impact-on-a-childs-later-school-test-scores-146003?utm_medium=ampemail&utm_source=email lezen we dat vroegtijdig starten met oefenen geen effect heeft op de latere leerprestaties.

- Is de vroege ontwikkeling van leesvaardigheid wel bevorderend? Nee, leesvaardigheid kan niet voortijdig tot ontwikkeling worden gebracht en pogingen in die richting werken averechts omdat kinderen nu eenmaal iets dat ze niet kunnen en toch moeten doen, niet leuk vinden.
- Is er een relatie tussen de toegenomen digitalisering van het onderwijs en leesvaardigheid (en de afname van leesmotivatie)? De WSK heeft hierover geen zekerheid maar heeft de indruk dat er geen relatie is tussen toegenomen digitalisering van het onderwijs en afgenomen leesvaardigheid en leesmotivatie/leesplezier. Immers: een tekst op een computerscherm wordt in psychologisch opzicht op dezelfde manier gelezen dan wel genegeerd als een tekst op papier.
- Speelt de vermeende afgenomen aandacht voor handschriftontwikkeling een rol? Wij vermoeden van niet. Wat wel nadelig werkt is dat in het basisonderwijs veel minder met de hand wordt geschreven dan, zeg, tien of twintig jaar terug. Dat werkt in twee opzichten nadelig:
 - a. Omdat het tikken op een toetsbord een veel beperktere beweging is dan het schrijven met schrijfgerei werkt dit nadelig voor het vormen van vaste woordbeelden.
 - b. Veel computerprogramma's hebben een spellingcontrole zodat kinderen minder aandacht geven aan de regelgeleide spellingkwesities – de computer verbetert het toch wel...; zie ook punt 8. Wat de WSK betreft mogen kinderen veel later op toetsborden schrijven dan nu het geval is.
- Wat is de invloed van de ouders c.q. de thuissituatie op de leesvaardigheid van kinderen? Volgens ons is die invloed er altijd geweest en was die altijd groot. Leesrijpe kinderen die hebben leren lezen, worden pas echte lezers door veel te lezen en daarin hebben ouders die hun kinderen tot lezen stimuleren een grote en positieve invloed.
- Bestaat er een verband tussen gebruikte lesmethode en uiteindelijke leesvaardigheid? Dat is lastig te beoordelen, maar we vermoeden van wel. Binnen de lesmethodes zijn er twee families:

Leesmethodes die leesrijpheid vooraf laten gaan aan leesonderwijs – deze familie telt maar één lid, namelijk Ontdekkend Leren Lezen van een lid van de kerngroep.

Leesmethodes die in groep 3 beginnen, ongeacht of een kind dan al kan lezen ('zon'), net leesrijp is ('maan') of nog niet leesrijp is ('ster'); zie verder de punten 3 en 8 bij 'marktleader'.

We vermoeden dat dat familie 1 tot meer leesvaardigheid en leesplezier leidt dan familie 2.
- Hoe is de ontwikkeling in andere landen (relatie leesvaardigheid en zelfontdekkend leren versus traditioneel leesonderwijs)? Op andere landen hebben wij geen zicht. Wel weten we dat (zelf)ontdekkend leren vaak ten onrechte als niet-werkzaam wordt afgedaan. Onderzoekers die dat beweren, zijn bij hun analyse echter niet nagegaan of de leerlingen al aan de leerstof toe waren. Leesrijpheid is dan ook een wezenlijke voorwaarde voor ontdekkend leren lezen. Immers, een kind dat niet leesrijp is, kan ook niet ontdekkend leren lezen. Zie ook 'Ontdekkend leren geeft kind veel meer voldoening' van een van ons.⁴

8. Vroegtijdig spellingonderwijs beïnvloedt leesvaardigheid en leesplezier nadelig

Het Nederlands heeft vier regelgeleide spellingkwesities: 'hand'/'rib', 'boten'/'botten', 'ik landde'/'ik rustte' en 'jij vindt'. De overgrote meerderheid van de kinderen krijgt deze veel te vroeg aangeboden:

- De marktleader van de lesmethodes biedt 'hand'/'rib' en 'boten'/'botten' al in april/mei van groep 3 aan en de Citospellingtoetsen toetsen hierop al in groep 4 zodat scholen er in groep 4 op gaan trainen – het bekende 'trainen voor de test'. De meeste kinderen beheersen deze kwesitie echter pas in groep 5/6.
- Ook 'ik landde'/'ik rustte' en 'jij vindt' worden te vroeg aangeboden – doorgaans in de groepen 7/8. Voor 'ik landde'/'ik rustte' zijn de meeste kinderen rijp in groep 6/7, maar voor 'jij vindt' en 'wij landden toen'/'wij rustten toen' pas in klas 2 van het voortgezet onderwijs – dat 'jij vindt' ook voor volwassenen nog lastig is, is algemeen bekend; minder bekend is dat 'wij kneedden toen'/'wij praatten toen' (maar 'wij reden toen'/'wij zaten toen') en 'ze stonden te wachten (en niet 'wachtten' omdat de zin in de verleden tijd staat) grote problemen geven. Toch moeten beide op de basisschool behandeld worden.

Dit vroegtijdige spellingonderwijs heeft vooral op het plezier in taalles en op leesplezier een zeer nadelige invloed en daardoor indirect ook op de leesvaardigheid.

⁴ www.bndestem.nl/opinie/ontdekkend-leren-geeft-kind-veel-meer-voldoening~afe7372e/?referrer=https%3A%2F%2Fontdekkendleren.nl%2Fwelkom (van internet geplukt op 17 september 2020).

9. De pabo-differentiatie ‘Jong Kind’ – ‘Ouder Kind’ dient er te komen

Op scholen die het leesonderwijs vanuit zienswijze A van de punten 2 en 3 zijn gaan inrichten, zijn leesvaardigheid en leesplezier vooruitgegaan. Om deze vooruitgang in het hele land te realiseren zijn de twee belangrijkste voorwaarden:

- De pabo-differentiatie ‘Jong Kind’ – ‘Ouder Kind’ die in het Regeerakkoord is voorgenomen en waar alle ministers, ook die van OCW, hun handtekening onder hebben gezet, dient er te komen.
- De kern van de leerstof in de gedifferentieerde pabo dient te bestaan uit theoretische en praktische kennismaking met de psychologische ontwikkeling van het kind in het algemeen en met de psychologische ontwikkeling van zijn leesvaardigheid (de punten 1-3) in het bijzonder.

Vanuit de pabo's is bezwaar gemaakt tegen de pabo-differentiatie en is aangedrongen op uitstel. De WSK heeft hier op 28 februari 2020 op gereageerd, met u en de regering in de cc.⁵

10. Terugdringen van analfabetisme en laaggeletterdheid

In 2016 en 2019 heeft de WSK u geschreven over het terugdringen van analfabetisme en laaggeletterdheid door leesonderwijs in te richten vanuit zienswijze A van de punten 2 en 3.⁶

11. De vijf aanbevelingen van *NRC-Handelsblad* dienen te worden uitgevoerd en uitgebreid

Op 1 februari 2020 stonden in *NRC-Handelsblad* vijf maatregelen die volgens deskundigen nodig zijn om de leesvaardigheid te verbeteren en het leesplezier te verhogen. Vervae laat in het internetartikel ‘Leesonderwijs: begin pas als het kind aan lezen toe is’⁷ zien dat die vijf maatregelen nodig zijn, maar onvoldoende. Een zesde maatregel gaat namelijk aan die vijf vooraf: begin pas met lees- en spellingonderwijs als het kind aan lezen en een bepaalde spellingkwestie (punt 8) toe is. Dit zal de kleuterleerkrachten een enorme tijdwinst geven die zij opnieuw kunnen gaan besteden aan de sociale ontwikkeling, de creatieve vorming en de motoriek. Een goede motorische ontwikkeling is één van de belangrijkste pijlers voor het goed kunnen leren na de kleutertijd.

De WSK onderschrijft Vervae's analyse en aanbeveling volledig.

12. Allen slachtoffer van de geschiedenis

Zowel de aanhangers van zienswijze A als die van zienswijze B (in de punten 2 en 3) zijn slachtoffer van de geschiedenis die teruggaat tot 1929.

In dat jaar maakte de Nederlandse natuurkundige, filosoof en pedagoog Philip Kohnstamm (1875–1951) kennis met de opvattingen van Otto Selz. Volgens Selz zou de intelligentie verhoogd kunnen worden en zou onderwijs op effectieve wijze aan de ontwikkeling vooraf kunnen gaan. Nog in datzelfde jaar introduceerde hij Selz' opvattingen in ons land.

Vervolgens heeft in 1946 de neerlandicus, filosoof en pedagoog Martinus Langeveld (1905–1989) Selz', Kohnstamm's en andere opvattingen van zienswijze B geïnstitutionaliseerd in zijn Pedagogisch Instituut in Utrecht. Aan het Utrechtse PI zijn tientallen (latere) hoogleraren onderwijskunde of ontwikkelingspsychologie en docenten van kweekscholen en Pabo's opgeleid, die dan weer andere in de opvattingen van zienswijze B hebben opgeleid; enzovoort.

Aanhangers van zienswijze A zijn slachtoffer van deze geschiedenis omdat er in Nederland nooit echt ruimte is geweest voor het onderzoeken van de psychologische ontwikkeling van de ene psychologische structuur naar de volgende. Verreweg de meeste basisschooldocenten en toch zeker kleuterleerkrachten met een KLOS-opleiding horen tot zienswijze A en ook zij zijn slachtoffer van de kort aangeduide geschiedenis omdat ze te vaak gedwongen worden les te geven in leerstof waar de kinderen nog niet rijp voor zijn. En één van ons, dr. Ewald Vervae, is door prof.dr. Rita Vuyk begeleid bij zijn proefschrift – zij was een internationaal erkende ontwikkelingspsychologe maar vond weinig tot geen gehoor in Nederland zelf.

Aanhangers van zienswijze B zijn echter ook slachtoffer van deze geschiedenis omdat zij – is helaas onze ervaring – niet goed zijn opgeleid in en ingelicht zijn over de psychologische ontwikkeling van het kind langs

⁵ www.wsk-kleuteronderwijs.nl/wp-content/uploads/2020/03/2020-02-28-reactie-op-science-guide.pdf (van internet geplukt op 15 september 2020).

⁶ www.wsk-kleuteronderwijs.nl/kerngroep/het-voorkomen-van-analfabetisme/ en www.wsk-kleuteronderwijs.nl/wp-content/uploads/2019/06/2019-06-12-brief-WSK-aan-Tweede-Kamer-over-stijgende-laaggeletterdheid.pdf (van internet geplukt op 15 september 2020).

⁷ www.wij-leren.nl/leesonderwijs-begin-pas-als-kind-aan-lezen-toe-is.php (van internet geplukt op 15 september 2020).

elkaar opvolgende psychologische structuren. Daardoor hebben zij aan hun studenten die kennis ook niet, onvoldoende of deels onjuist doorgegeven. Enzovoort.

We hopen van harte dat we via u een brug zullen kunnen slaan tussen de twee zienswijzen, want de huidige situatie kan in feite niet lang meer blijven voortbestaan: de meeste basisschoolleerkrachten horen tot zienswijze A, maar het veld om het onderwijsveld (pabo's, PO-Raad, Inspectie van het Onderwijs, Onderwijsraad, Cito) hoort goeddeels tot zienswijze B.

Óf aanhangers van zienswijze B tonen aan dat de psychologische ontwikkeling in het algemeen en die van het lezen en schrijven in het bijzonder niet bestaan. Óf scharen zich aan onze kant indien blijkt dat zij dat niet aan kunnen tonen. Samen kunnen en zullen we de leesvaardigheid en het leesplezier in het funderend onderwijs weer op hoog niveau brengen!

Door zienswijze B zit het leesonderwijs al jaren in de problemen. Dat komt de laatste jaren steeds sterker tot uiting. Aanbevelingen van zienswijze B zijn daarom onderdeel van het probleem en kunnen niet bijdragen aan de oplossing ervan. Oplossen kan alleen met een zienswijze die geheel op wetenschappelijk onderzoek is gebaseerd en dat is zienswijze A: leesvaardigheid is geen gegeven maar moet de ruimte voor ontwikkeling krijgen; goed en verantwoord leesonderwijs sluit bij die ontwikkeling aan en gaat er niet aan vooraf of ertegenin. Haastige spoed blijkt ook in het leesonderwijs weer zelden goed.

Vanuit zienswijze A zullen de leesvaardigheid en het leesplezier in het funderend onderwijs weer op hoog niveau komen! Wij zullen u en de regering hierbij graag met raad en daad terzijde staan.

Met vriendelijke groeten,

de kerngroep van de WSK

getekend namens de kerngroep:

dr. E. Vervaeet